

Таїса Сидорчук
м. Київ

ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНІ ПАМ'ЯТКИ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА МУЗЕЄФІКАЦІЯ

Анотація. Стаття присвячена характеристиці комплексу історико-архітектурних пам'яток XVII-XIX ст., які знаходяться на території Національного університету «Києво-Могилянська академія». В статті висвітлюються особливості використання кожної пам'ятки від часу її створення, а також подається історія вивчення і проведення ремонтно-реставраційних робіт окремих пам'яток у другій половині XX ст. Автор зазначає, що відродження Національного університету «Києво-Могилянська академія» на своїй історичній території сприяє більш активному збереженню всіх історико-архітектурних пам'яток, музеєфікації окремих історичних споруд та широкому доступу до них громадян.

Ключові слова: Києво-Могилянська академія, історико-архітектурна пам'ятка, дослідження, збереження, музеєфікація.

Сучасний історико-архітектурний комплекс Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі: НаУКМА) формувався протягом чотирьох століть. Він охоплює територію, де впродовж трьохсот років були розташовані Київський Братський монастир та навчальний заклад, що пройшов свій розвиток від братської школи через колегіум до Києво-Могилянської академії та Київської духовної академії. Попри ліквідацію монастиря та академії у 1920-х роках, варварське знищення у 1935 р. головного монастирського храму – Богоявленського собору та центрального входу з дзвіницею, а також забудов 1960-1980-х років, комплекс споруд відродженої Києво-Могилянської академії залишається не лише одним з визначальних компонентів композиційної структури Контрактової площі, але й цінною історико-архітектурною пам'яткою XVII-XIX ст. національного значення.

Історія створення і розвитку Київського Братського монастиря та Києво-Могилянської академії, внесок їх багатьох видатних діячів та вихованців в східно-європейську науку і культуру на сьогодні вже знайшли широке відображення в наукових та популярних виданнях вітчизняних і зарубіжних дослідників. Праці В. Асоченського [2], М. Булгакова [3], С. Голубева [4], Н. Мухіна [11], М. Петрова [12], Ф. Тітова [13], З. Хижняк [14], М. Яременка [15], А. Jabłowski [16], I. Patrylo [17], А. Sydorenko [18] складають історіографічний збуток і підґрунтя для подальших досліджень ролі Братського монастиря та академії в історії України та Східної Європи. При цьому, питання комплексної характеристики забудови території

монастиря, значення його для містобудівних планів та проектів Києва впродовж декількох віків, цілісного аналізу архітектурного комплексу з залученням масиву архівних та проектних документів, залишаються ще поза увагою істориків, мистецтвознавців та архітекторів. Лише декілька праць наших сучасників, зокрема Є. Горбенко [5], Т. Кілессо [8], Ю. Лосицького та Л. Толочко [9], дають загальну уяву про створення архітектурного образу Братського монастиря та його академії, а також про постання, функціонування та перебудови їх окремих будівель. В цьому ж контексті варто згадати також колективну статтю низки київських дослідників в енциклопедичному виданні «Звід пам'яток історії та культури України».[1]

На території НаУКМА знаходиться комплекс пам'яток містобудування та архітектури під однією назвою «Братський монастир» та загальним номером 15, що відповідно до низки державних розпорядчих пам'яткоохоронних документів, починаючи від постанови Ради Міністрів Української РСР «Про впорядкування справи обліку та охорони пам'ятників архітектури на території Української РСР» від 24 серпня 1963р. за №970 і закінчуючи постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 р. за №466, перебуває під охороною держави. Цей комплекс розташований на так званому першому університетському містечку в межах Контрактової площі, вулиць Г. Сковороди, Іллінської і Волоської та включає вісім збережених до нашого часу історичних споруд Братського монастиря та його академії, а саме: Старий академічний корпус (№15/1), Трапезна з церквою Святого Духа (№15/2), Сонячний годинник (№15/3), Поварня з келіями (№15/4), Новий академічний корпус (№15/5), Братські келії (№15/6), Корпус настоятеля (№15/7), Просфірня (15/8) [6. С.16]. Всі перераховані споруди були створені протягом XVII-XIX ст. і творять єдиний архітектурний ансамбль Братського монастиря, за винятком зруйнованих у 1935 р. Богоявленського собору та дзвіниці. Слід зауважити, що попри дослідження та реставраційні роботи окремих споруд Братського монастиря, починаючи з 1960-х років, до списків пам'яткоохоронних документів не були внесені жодні корективи щодо кількості, назв та датувань споруд. Наприклад, назва пам'ятки під №15/1 «Старий академічний корпус» перекочувувала до кожного наступного списку без згадки про Благовіщенську церкву, майстерно вбудовану в корпус за проектом Й. Г. Шеделя у 1739-1740 рр.

Крім того, й до останнього Державного реєстру національного культурного надбання, укладеного у 1999 р., не внесені збережені до наших днів кам'яні мури з так званою економічною брамою по вул. Г. Сковороди, яка була створена за проектом архітектора А. Меленського у 1822-1828 роках та які разом становлять невід'ємну складову будівельних і стильових новацій монастирського комплексу на початку XIX ст. [8, С.124]

Характерним для комплексу Братського монастиря є той факт, що жодна його будівля не дійшла до нашого часу в первісному вигляді. Перебудови історичних споруд Києво-Могилянської академії пов'язані, з одного боку, з розвитком монастиря та його навчального закладу й зміною функціонального використання приміщень, та, з другого боку, з руйнацією будівель внаслідок декількох нищівних пожеж на Подолі в XVII-XIX ст., ліквідації монастиря і академії в 1920-х роках і використання окремих споруд різними державними установами некультурологічного профілю в 1920-1990-х роках. Найбільш прихильним час був до Староакадемічного корпусу (№15/1), що з 1920-х і до початку 1990-х років використовувався як одне з приміщень сучасної Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. Доля інших історичних будівель була більш драматичною. Новий академічний корпус (№15/5) входив до складу Київського вищого морського політичного училища. П'ять пам'яток: трапезна з церквою Святого Духа (№15/2), поварня з келіями (№15/4), братські келії (№15/6), корпус настоятеля (№15/7), просфірня (15/8) - знаходилися понад 60 років у підпорядкуванні районної клінічної лікарні і використовувалися як допоміжні підрозділи медичної установи – поліклініка, реєстратура, маніпуляційні, лабораторії тощо з відповідним пристосуванням і перебудовою всіх приміщень. Попри те, що держава офіційно визнала за спорудами Братського монастиря статус пам'яток, передача їх до вищевказаних орендарів унеможливила проведення постійного пам'яткоохоронного нагляду, комплексне дослідження, проведення наукових реконструкцій, а також широкий доступ до них громадян.

Відповідно до Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про відродження Києво-Могилянської академії на її історичній території як незалежного вищого навчального закладу України – Університету «Києво-Могилянська академія» від 19 вересня 1991 р. почалася наполеглива і послідовна праця ректора-організатора УКМА В. Брюховецького та його соратників не лише по створенню організаційно-розпорядчих документів, формуванню штату викладачів та співробітників, а також по передачі історичних приміщень академії. Перше приміщення було отримане в Новому академічному корпусі і 24 серпня 1992 р. відбулося офіційне відкриття Університету

«Києво-Могилянська академія» та посвята перших вступників у студенти. Протягом 1992-1996 років на одній території функціонували і відроджена академія, і військово-морське училище, яке остаточно передало всі свої приміщення академії після його ліквідації та останнього випуску курсантів у 1996 р. У 1992 р., після переміщення фонду рідкісних книг Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, НаУКМА отримала у своє розпорядження Староакадемічний корпус. Протягом 2004-2012 років НаУКМА домігся передачі у своє підпорядкування шести занедбаних і напівзруйнованих історичних споруд Братського монастиря і академії, що перебували у віданні районної лікарні та які вона певний час не використовувала і не утримувала в належному фізичному стані.

Оскільки всі споруди Братського монастиря перебували тривалий час у підпорядкуванні трьох різних відомств, два з яких не мали жодного відношення до культури, а тим більше до пам'яткоохоронної сфери, збереження і дослідження більшості цих історичних пам'яток відповідно до їх статусу було лише задекларовано у низці урядових документів і ніколи не реалізовувалося комплексно з урахуванням кожної споруди як невід'ємної складової цілісного монастирського ансамблю. Виняток становить лише Староакадемічний корпус, де розміщувалася наукова бібліотека і внаслідок чого в 1950-1970-х роках та у 1995 р. здійснювалися архітектурно-дослідницькі та фрагментарні реставраційні роботи [7, С.119]. Отже, лише з відродженням НаУКМА та в результаті передачі у його розпорядження всіх історичних споруд Братського монастиря, починається всебічне дослідження його історії, повна реставрація окремих будівель, частковий ремонт та усунення аварійних ділянок в окремих будівлях, створення широкого доступу для ознайомлення з пам'ятками громадськості, а також ініціювання наукових і громадських обговорень перспектив розвитку території НаУКМА з урахуванням збереження його історико-архітектурного ансамблю. Одним з останніх таких заходів був круглий стіл «Архітектурний комплекс академії: історія, пам'ятки, проблеми і рішення», що відбувся 14 жовтня 2015 р. в рамках міжнародної наукової конференції до 400-ї річниці заснування Києво-Могилянської академії «Adfontes - До джерел».

Попри те, що архітектурним логотипом НаУКМА є так званий циркульний (ковнірський) корпус, що постав у 1950-х роках на фундаментах дзвіниці і головного входу до Братського монастиря, найбільш знаковою будівлею академії залишається **Старий академічний корпус**. Невипадково саме він значиться першим в комплексі споруд Братського монастиря в пам'яткоохоронних документах. Староакадемічний корпус був побудований у 1703-1704 рр. за ініціатииви та на кошти вихованця

академії І. Мазепи і тому часто його називають ще Мазепин корпус. Значення цієї пам'ятки полягає також і в тому, що це була перша на українських землях споруда, зведена спеціально для освітнього закладу. Ставши символом найстарішого і найвизначнішого освітнього та наукового осередку в Україні та образом неперервності української науки, зображення Староакадемічного корпусу використано як логотипи двох сучасних наукових інституцій - Українського наукового інституту Гарвардського університету з 1970 р. та Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України з 1991 р.

Староакадемічний корпус неодноразово перебудовувався, починаючи від втілення проекту Й. Г. Шеделя у 1739-1740 рр. за ініціативи і коштом Р. Заборовського і закінчуючи добудовами у другій половині XIX ст. Одноповерховаспоруда з відкритою галерею часів І. Мазепи сьогодні є триповерховою з однобанною церквою Благовіщення. Від часу створення споруди і до закриття Київської духовної академії вона виконувала свою первісну функцію – тут знаходилися навчальні аудиторії. Крім того, з побудовою в 1740 р. конгрегаційної зали до Староакадемічного корпусу переносяться всі урочисті та публічні заходи академії, диспути, іспити, концерти, вистави тощо. Після побудови нового академічного корпусу з 1830-х років певний час перший поверх слугував за гуртожиток для студентів академії. З 1870-х років в Староакадемічному корпусі на другому поверсі облаштували бібліотеку академії, а на першому поверсі – її знаменитий Церковно-археологічний музей. Після закриття академії з 1920-х років в Староакадемічному корпусі зберігалися фонди сучасної Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. Після передачі корпусу до НаУКМА, у конгрегаційній залі відновлено проведення основних урочистих, наукових та громадсько-культурних подій академії. Крім того, в Староакадемічному корпусі розташовані фонди та читальні зали наукової бібліотеки та докторська школа сучасної академії. У 1990-х роках за ініціативи НаУКМА на стіні Староакадемічного корпусу, яка виходить на Контрактову площу, було встановлено три пам'ятні дошки видатним діячам Києво-Могилянської академії: Г. Гулевичівні, П. Могили та А. Веделю. Пам'ятні дошки Г. Сковороді та М. Ломоносову датуються 1960-1970 роками. На початку 1990-х років, після понад 70 років, у Благовіщенській церкві було відновлено богослужіння.

Перші комплексні дослідження Староакадемічного корпусу були проведені лише у 1960-х роках, в процесі яких здійснені архітектурні обміри, зондування, розроблено проект реконструкції, а також вивчені архівні документи та мемуарна література. При цьому, матеріали цих досліджень були оприлюднені лише у 1990 р. [5, С.6]. У 1980 р. був здійснений капітальний ремонт приміщення церкви Благовіщення. Сьогодні

Староакадемічний корпус перебуває в аварійному стані і для його реставрації НаУКМА самотужки здійснює фрагментарний ремонт будівлі та збирає кошти на її повномасштабну реставрацію через проведення різних благодійних акцій. При потребі понад 100 млн. грн. на реставраційні роботи корпусу на сьогодні зібрано біля 700 тис. грн.

Новий академічний корпус був споруджений у 1822-1825 роках архітектором А. Меленським для Київської духовної академії, що була відкрита у 1819 р. на місці Києво-Могилянської академії, після закриття останньої у 1817 р. В будівлі, яка декілька разів добудовувалася та перебудовувалася, протягом 100 років містилися навчальні аудиторії, гуртожиток для студентів та квартири для викладачів академії. Під час перебудови корпусу у 1860-х роках на фронтоні його внутрішнього входу, зверненого до Богоявленського собору, було створено рельєфне зображення розкритої Біблії в сьйіві. Через понад 100 років, після розміщення на цій території Київського вищого морського політехнічного училища зображення Біблії було замінено на мозаїчну композицію з зображенням якоря і написами «Учиться, учиться, учиться» та «Партия - ум, честь и совесть народа». НаУКМА, отримавши будівлю у своє розпорядження, здійснив її ремонт. При цьому останнє зображення не ліквідував, а залишив як символ доби тоталітарного режиму та пересторога нащадкам. Сьогодні в Новому академічному корпусі розміщені декілька факультетів, філологічна бібліотека та адміністративні служби НаУКМА.

Одноголосної думки дослідників та архітекторів щодо дати створення **Трапезної з церквою Святого Духа** поки не існує. Її постановя пов'язане з іменем П. Могили, який побудував цю споруду для потреб заснованого ним Києво-Могилянського колегіуму. Трапезна належить до перших мурованих будівель Братського монастиря, яка, як й інші монастирські споруди, неодноразово перебудовувалася та змінювала свій архітектурний образ. Впродовж XVII-XIX ст. будівля, окрім своїх властивих функцій храму, використовувалася для загальних та урочистих зібрань, навчання, розміщення найбільш цінного бібліотечного фонду академії, в тому числі й 2131 тому бібліотеки П. Могили. Після реконструкції будівлі у 1820-х роках церкву було розписано, а пізніше встановлено новий позолочений іконостас. За радянської доби будівлю передали сільськогосподарській трудовій артілі. У 1945-1950-х роках будівля, яка під час війни зазнала значних пошкоджень, була відбудована і передана міській лікарні. У 2004-2005 роках НаУКМА відстояла своє право на подальше використання занедбаної споруди, якою протягом тривалого часу лікарня не опікувалася і яка була притулком бездомних осіб. У 2005-2008 роках НаУКМА частково за державної підтримки та за кошти меценатів здійснила

реставрацію будівлі. На першому поверсі у 2008 р. відбулося освячення престолу церкви Святого Духа, в якій відбуваються богослужіння. Другий поверх НаУКМА використовується для проведення наукових конференцій, семінарів, концертів класичної музики, презентацій видань, громадсько-культурних заходів. Пам'ятка відкрита для ознайомлення всіх гостей академії та Києва.

Монастирська пам'ятка під назвою «**Поварня з келіями**» належить до найбільш дискусійних споруд Братського монастиря в колі архітекторів та мистецтвознавців щодо історії створення, датування, функціонального призначення тощо. Могилянська спільнота підтримала версію Л. Толочката Ю. Лосицького, розглядаючи цю споруду як житловий будинок, що був подарований разом зі всією садибою фундаторкою Київської братської школи Г. Гулевичівною [10]. Як і трапезна з церквою Святого Духа, поварня є однією з перших мурованих монастирських споруд, яка, виконуючи різні функції, найдовше слугувала кухонним приміщенням. Неодноразово перебудована та пристосована до різних потреб її власників, будівля зберегла свою структуру – центральний вхід посередині південного фасаду, сіни та два в дзеркальному відображенні приміщення, а також рідкісний прохід в північній стіні та склепіння першого поверху і підвалів. Відремонтована після війни, пам'ятка використовувалася міською лікарнею до 1992 р. Подібно до трапезної з церквою Святого Духа, з якою поварня з'єднана проходом, будівля протягом понад десятиліття занедбувалася та руйнувалася. Разом з трапезною була відреставрована у 2006-2008 роках, після чого НаУКМА ініціювала відкриття тут Музею української зв'язки, з часом реформованого в Музей НаУКМА.

До 400-ліття академії в поварні створено постійну експозицію «Києво-Могилянська академія: чотири століття історії», в якій кожний відвідувач Могилянки та Києва має нагоду поринути і в історичне минуле Академії (XVII-XIX ст.), і в новітній період відродження університету (1991-2015 рр.). Завдяки викладачам, студентам, співробітникам та друзям НаУКМА в експозиції представлені оригінальні документи, рукописи, автографи, відзнаки, фотоальбоми та ужиткові предмети викладачів та вихованців академії XVII-XIX ст. Крім того, увазі відвідувачів пропонуються унікальні археологічні знахідки – фрагменти декору, лицьові, бічні та кутові кахлі, цегла зруйнованого Богоявленського собору. Для відтворення історичних постатей – відомих фундаторів, меценатів, діячів академії, на замовлення НаУКМА членом Спілки художників України Г. Зориком було написано 11 олійних портретів – Г. Гулевичівни, П. Могили, П. Сагайдачного, І. Мазепи, Р. Заборовського,

Г. Сковороди, І. Григоровича-Барського, А. Веделя, П. Юркевича, А. Булгакова, М. Петрова. Експозиційний розділ відродженої академії базується на показі оригінальних документів організаційно-розпорядчого характеру, виданнях та інформаційно-довідкових матеріалах і нагородної системи НаУКМА тощо. В експозиції представлені журнали реєстрації перших абітурієнтів 1992 р., перші вступні тести, студентські самвидави і творчі роботи, перша друкарська машинка університету, церемоніальний одяг президента академії, друкарські машинки почесних докторів та професорів університету, фотографії, афіші, постери, сувеніри та ін. Музей НаУКМА відкритий для всіх відвідувачів з вільним входом для огляду пам'ятки та експозиції.

У 2012 р. завершився тривалий розгляд справ у судах адміністративної та господарської юрисдикції щодо захисту права НаУКМА на користування будівлями братських келій, корпусу настоятеля та просфірні. Рішенням Господарського суду м. Києва від 03.05.2012 р. та постановами Київського апеляційного суду від 16.05.2012 р. було задоволено вимоги НаУКМА про виселення Клінічної лікарні № 15 із зазначених приміщень. До літа 2012 р. університет не мав можливості вільно користуватись будівлями згаданих пам'яток.

Муровані **Братські келії** були збудовані у 1823 р. для потреб Братського монастиря та Київської духовної академії. Одноповерхова будівля келій у 1870-х роках стала двоповерховою. Протягом 1950-х – 2010-х років келії використовувала районна лікарня. У 2012 р. НаУКМА, залучивши інвесторів, здійснив ремонт та пристосування будівлі для навчального процесу.

Оскільки на території Братського монастиря впродовж століть розміщувалась академія, настоятель монастиря одночасно виконував функції й ректора академії. У 1781 р. була споруджена мурована резиденція настоятеля-ректора, що увійшла в літературу під назвою **Корпус настоятеля**. Автор першого проекту будівлі залишається невідомим. У 1820-х роках за проектом А. Меленського здійснено перебудову корпусу. У 2012 р. Будівля знаходиться у аварійному стані.

Одноповерхова **Просфірня** Братського монастиря споруджена у 1826 р. та внаслідок перебудов у середині ХХ ст. об'єднана з корпусом настоятеля. Будівля знаходиться у край занедбаному стані та потребує ремонту.

Серед восьми пам'яток Братського монастиря одна пам'ятка не є будівлею, а представляє собою унікальний тип сонячного годинника – вертикальний. **Сонячний годинник** був сконструйований наприкінці ХVIII ст. викладачем Києво-Могилянської академії французом

Брульйоном для занять зі студентами закладу як наочне приладдя. Подібно до інших споруд Братського монастиря, сонячний годинник неодноразово відновлювався. Остання реставрація наукової пам'ятки відбулася у 2012 р. за ініціативи НаУКМА.

Отже, стан збереженості окремих історичних будівель НаУКМА, що входять до комплексу Братського монастиря, в значній мірі залежить від того, що університет, наполегливо добиваючись повернення всієї історичної території академії, отримував окремі будівлі у своє підпорядкування протягом десятків років у зруйнованому та аварійному стані.

Від часу відродження НаУКМА здебільшого за незначної державної допомоги не лише утримує архітектурні пам'ятки від подальшої руйнації, але й систематично залучає кошти на проектні та ремонтно-реставраційні роботи. Під час святкування 395-річного ювілею НаУКМА оголосив старт проекту «Реставрація», що є багаторічною кампанією по збору коштів на збереження та реставрацію всіх восьми споруд Братського монастиря, що входять до державного реєстру та ще трьох споруд XIX-XX ст., розташованих на території сучасної академії. Фінансовими партнерами НаУКМА, насамперед, є Міжнародний благодійний фонд відродження Києво-Могилянської академії (м. Київ, Україна) та Києво-Могилянська фундація Америки (м. Чикаго, США).

Всі відреставровані та відремонтовані історичні будівлі Братського монастиря та академії активно використовуються в навчальній, науково-дослідницькій та громадсько-культурній діяльності НаУКМА. Оскільки всі споруди Братського монастиря перебувають у розпорядженні навчального закладу, НаУКМА створює максимальні можливості для ознайомлення з пам'ятками не лише могилянської спільноти, але й широкого загалу громадськості, туристів та екскурсійних груп. Тим самим відбувається впровадження двох напрямів музеєфікації монастирських пам'яток – пристосування окремих споруд під музейні та виставкові функції, а також створення доступу до пам'яток через проведення різноманітних громадсько-культурологічних заходів та екскурсійного ознайомлення.

ДЖЕРЕЛА

1. Апанович О. та ін. Братський Богоявленський монастир і Київська академія // Київ. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – С.194-203./ Звід пам'яток історії та культури України: У 28 т.: Т.1. – 608 с.
2. Аскоченский, В. Киевъ съ древнейшимъ его училищем Академією. – К.: Въ университетской типографіи 1856. – 566 с.

3. Булгаков Макарій. Історія Київської академії. – СПб.: Типографія Константина Жернакова, 1843. – 226 с.

4. Голубев С. Т. Київській митрополитъ Петръ Могила и его сподвижники: (опытъ историческаго изследованія). – К.: Типографія Г. Т. Крачакъ-Новицкаго, 1883. – Т.1. – 576 с.; 1898. – Т.2. – 498 с.

5. Горбенко Є. Києво-Могилянська академія. Архітектурний нарис. – Київ: Видавничий дім «КМ Academia», 1995. – 60 с.

6. Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – №.2-3 (123-124). – 176 с.

7. Дорофієнко І. П. Реставрація автентичного розпису Староакадемічного корпусу Києво-Могилянської академії // Наукові записки. Ювілейний випуск, присвячений 385-річчю КМА. – К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2000. – Т.18. – С.119-120.

8. Кілессо Т. С. Братський Богоявленський монастир і Києво-Могилянська академія. – Київ: Техніка, 2002. – 144 с.

9. Лосицький Ю., Толочко Л. Пам'ятник каменного зодчества // Строительство и архитектура. – 1982. – №1. – С.24-25;

10. Лосицький Ю., Толочко Л. Поварня Братського монастиря: питання атрибуції // Пам'ятки України: історія та культура : науково-популярний ілюстрований журнал. – 2014 – № 197 : Спецвипуск : Києво-Могилянська академія напередодні 400-річчя. – С.50-57.

11. Мухин Н. Києво-братській училищный монастирь: историческій очеркъ (писано на Евгеніе-Румянцевскую премію). – К., 1893. – 407 с.

12. Петров М. І. Київська Академія (3 нагоди минулого 300-ліття її існування) // Записки Історично-Філологічного Відділу Української академії Наук. – К., 1919. – Кн. І. – С.3-17.

13. Тітов Х. Стара вища освіта в Київській Україні 16-поч.19 в. – К.: Друкарня Української академії наук, 1924. – 432 с.

14. Хижняк З. І. Історія Києво-Могилянської академії. – К.: Видавничий дім «КМ академія», 2003. – 181 с.

15. Яременко М. «Академіки» та Академія. Соціальна історія освіти й освіченості в Україні XVIII ст. – Харків, 2014. – 534 с.

16. Jabłonowski A. Akademia Kijowsko-Mohilańska: Zarys historyczny na tle rozwoju ogólnego cywilizacji zachodniej na Rusi. – Kraków, 1899-1900. – 320 s.

17. Patrylo I. Peter Mogyla und seine Akademie: Beitrag zum Studium über Kenntnis und Einfluss des hl. Thomas in der Ukraine : Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde an der theologischen Fakultät des Pontificium Athenaeum «Angelicum». – Roma, 1953. – 210 s.

18. Sydorenko A. The Kievan Academy in the Seventeenth Century. – Ottawa, 1977. – XV, 194 p.

SUMMARY

Taisa Sydorчук
Kyiv

HISTORICAL AND ARCHITECTURAL
MONUMENTS OF THE KYIV MOHYLA
ACADEMY: PRESERVATION AND
MUSEUMFICATION

The issue is devoted to the characteristic of historical and architectural complex of the relics of the past from the seventeenth - nineteenth centuries placed on the territory of the National University «Kyiv Mohyla Academy». The author investigates the peculiari-

ties of the every historical relics of the past since its creation, from the one hand, and the history of the researching and renovation of some relics in the second half of the twentieth century from the other hand. Author delineates that the rebirth of the National University «Kyiv Mohyla Academy» on its own historical territory facilitates the more active preservation of the all historical relics of the past, tremendously helps to the whole process of museumfication of some historical buildings and assists the favorable path of its openness to the broad public.

Key words: Kyiv-Mohyla Academy, historical and architectural relics of the past, research, preservation, museumfication.

Ілюстрації

Старий академічний корпус з Благовіщенської церквою. Південний фасад

Новий академічний корпус - Перший корпус НаУКМА. Західний дворовий фасад

Трапезна з церквою Святого Духа

Поварня Братського монастиря – Музей НаУКМА

Братські келії

Корпус настоятеля Братського монастиря

Просфірня Братського монастиря

Сонячний годинник